

Ook na Murdochs misstappen geen persraad

Opinie

Willem Korthals Altes*

Ben Asscher, ooit spraakmakend president van de Amsterdamse rechtbank en auteur van talrijke kortgedingvonnissen in mediazaken, moest niets hebben van een alternatieve beslechting van geschillen tussen gegriefde slachtoffers van publicaties en de makers daarvan. Volgens hem biedt ons rechtssysteem voldoende waarborgen voor een adequate afdoening. Waar de schrijvende pers een steeds bescheidener rol in de informatievoorziening inneemt, wekt het dan ook enige verwondering dat in Engeland anno 2012 nog een lijvig rapport kan worden opgesteld naar aanleiding van één persincident en met uitgebreide aanbevelingen voor een buitenjuridische behandeling van klachten over perspublicaties.¹

Het rapport van een commissie onder leiding van Lord Leveson, in zijn veertig actieve jaren *barrister* en rechter, is het zevende in zeventig jaar dat problemen rond de pers in Engeland behandelt. Als apotheose van zijn onderzoek naar de incidenten met Rupert Murdoch's *News International* beveelt Leveson² een oplossing aan waarvan Asscher niets zou moeten hebben: de inrichting van een van pers en overheid onafhankelijk orgaan (een soort persraad) dat op basis van een door deze persraad zelf op te stellen normenstelsel klachten van vermeende slachtoffers van perspublicaties behandelt. Een klacht zou dan tot een verontschuldiging of rectificatie moeten leiden, maar de persraad zou bij een systematische schending van de normen ook boetes tot 1% van de jaarlijkse omzet van de persinstelling (met een maximum van £ 1 miljoen) moeten opleggen.

En dan hebben we het alleen over de klassieke schrijvende pers, want aanleiding tot dit alles vormt het hacken van de mobiele telefoon van een vermoorde tiener door medewerkers van *News International*. BBC en ITV vallen er dus buiten, om maar niet van internetpublicaties te spreken.

Overtuigen de argumenten van de commissie-Leveson de lezer van het ongelijk van onze voormalige rechtbankpresident? Mij niet. Ook al stelt de auteur dat de in te richten persraad de belangen van uitingsvrijheid, publiek en individu in acht moet nemen, dat zijn factoren die in een civiel geding eveneens een rol kunnen spelen. Volgens Leveson moet de persraad bestaan uit onafhankelijke leden die geen deel van de actieve pers of politiek uitmaken, maar wel affiniteit met de moderne journalistiek hebben. Waarom zouden zij het beter kunnen dan de professionele rechter? En het juridische normenstelsel is in Engeland minstens zo ontwikkeld als in Nederland. Dus ook dat mag geen beletsel vormen.

Opvallend is dat vrijwel tegelijk met de verschijning van het Leveson Report de Nederlandse Raad voor de Journalistiek in

het nieuws kwam. In een persbericht van 16 november 2012 deelde de raad mee dat hij naar aanleiding van een inventarisatie van meningen in de loop van 2013 zijn werkwijze wil aanpassen. Het beklagde medium moet eerst zelf proberen er met de klager uit te komen (een benadering die bijvoorbeeld bij klachten over politioptreden al jaren wordt toegepast). De beoordelingsmaatstaf voor 'behoorlijke journalistiek' wordt minder ingewikkeld: waarheidsgetrouw en accuraat, onpartijdig en fair, en controleerbaar en integer. Ten slotte zal de rol van juristen in de Raad worden beperkt: journalisten zullen de zittingen voorzitten en de meerderheid van de Raad zal steeds uit journalisten bestaan.

De Raad lijkt een enigszins kwijnend bestaan. Belangrijke mediaorganisaties (*De Telegraaf*, *Elsevier*, TROS) hebben zich in de loop van de jaren teruggetrokken en andere (*Het Parool* en een aantal regionale dagbladen) dreigen dat te doen.³ Het ontbreken van de mogelijkheid harde sancties op te leggen geeft de uitspraken een onverplichtend karakter. Daarnaast hebben ze altijd een semi-juridische toon en lijken daardoor op beslissingen in rechtszaken zonder dat te zijn. Dat is een van de redenen waarom rechtbankpresident Asscher met deze procedure – terecht – weinig op had.

Wordt dat met de nieuwe werkwijze beter? Een dejuridificering zou al een stap in de goede richting zijn, maar de vraag is of klagers daarmee worden geholpen. Bovendien lijkt ook de journalistiek zelf problemen te zien. 'Nu wordt het een club die zijn eigen vlees keurt' en 'Linkse journalisten gaan rechtse media veroordelen' – dat zijn commentaren die kort na het persbericht van de Raad verschenen. Waar Leveson (actieve) journalisten buiten zijn persraad wil houden, kiest de Nederlandse Raad er juist voor hun een grotere rol toe te bedelen.

Als men een Raad voor de Journalistiek in stand wil houden om daarmee het vertrouwen tussen media en publiek te herstellen, zou de Raad dezelfde weg moeten inslaan als de al eerder genoemde klachtencommissies, die de (on)behoorlijkheid van politioptreden als maatstaf hanteren. Belangrijk element van deze commissies is dat ze uit een breder segment van de bevolking worden gevormd met hooguit een enkele *oud*-politieambtenaar erbij. En als het geschil met een nog lopende strafzaak samenhangt, wordt de afloop daarvan afgewacht.

De vraag blijft ook dan of onze wet niet voldoende instrumenten bevat om klachten over perspublicaties aan de gewone rechter voor te leggen. Ook dan is een buitengerechtelijke afdoening nog steeds mogelijk met behulp van mediation. Die hoeft dus niet voorop te staan. Dit geldt evenzeer voor Engeland.

* Mr. W.F. Korthals Altes is seniorrechter Rechtbank Amsterdam en voorzitter van de Klachtencommissie politie Haaglanden.

1 Het laatste in Nederland dateert uit 2007: het rapport *Klachten over mediapublicaties*, voor de VMC opgesteld door een studiecommissie onder leiding van Egbert Dommering. *Mediaforum* 2007-5, i-xx.

2 Het rapport (zie <http://www.levesoninquiry.org.uk>) lijkt uitsluitend van de hand van de naamgever te zijn, omdat het in de 'ik-vorm' is geschreven.

3 Zoals blijkt uit een bericht in *NRC Handelsblad* van 22 november 2012.